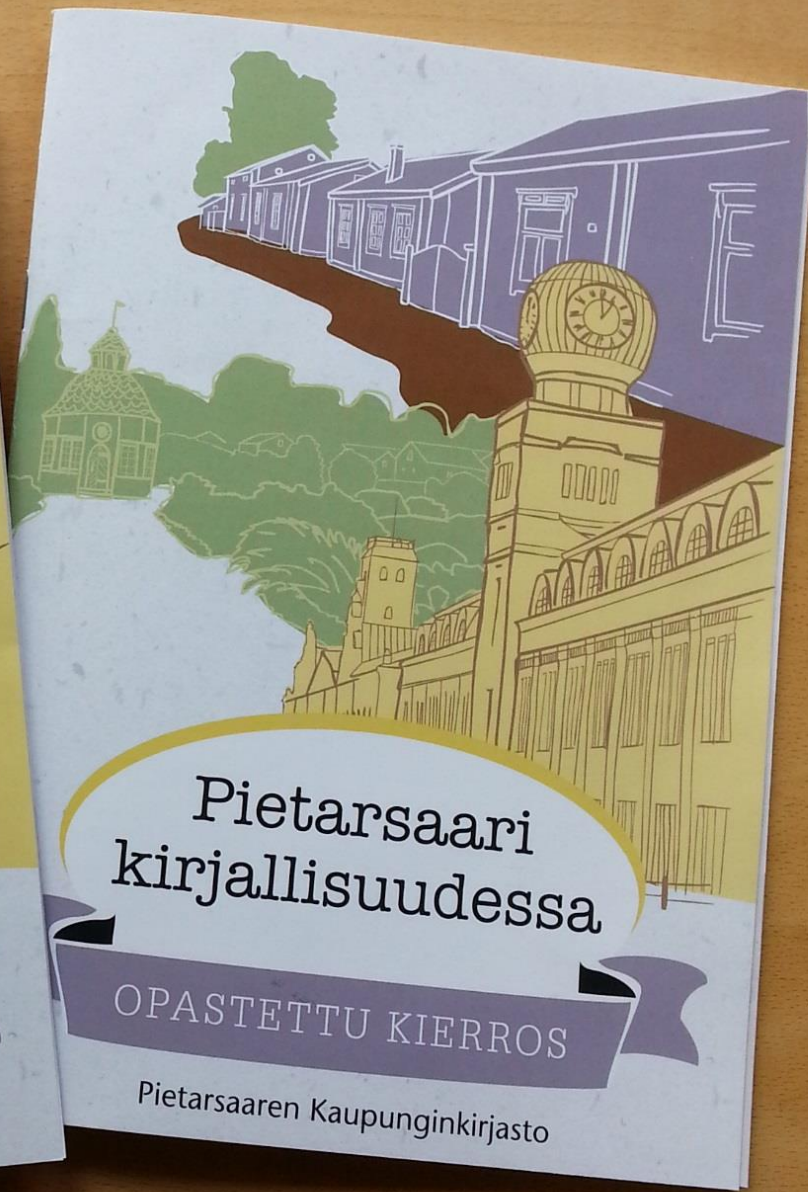

Det litterära
Jakobstad

EN GUIDETUR

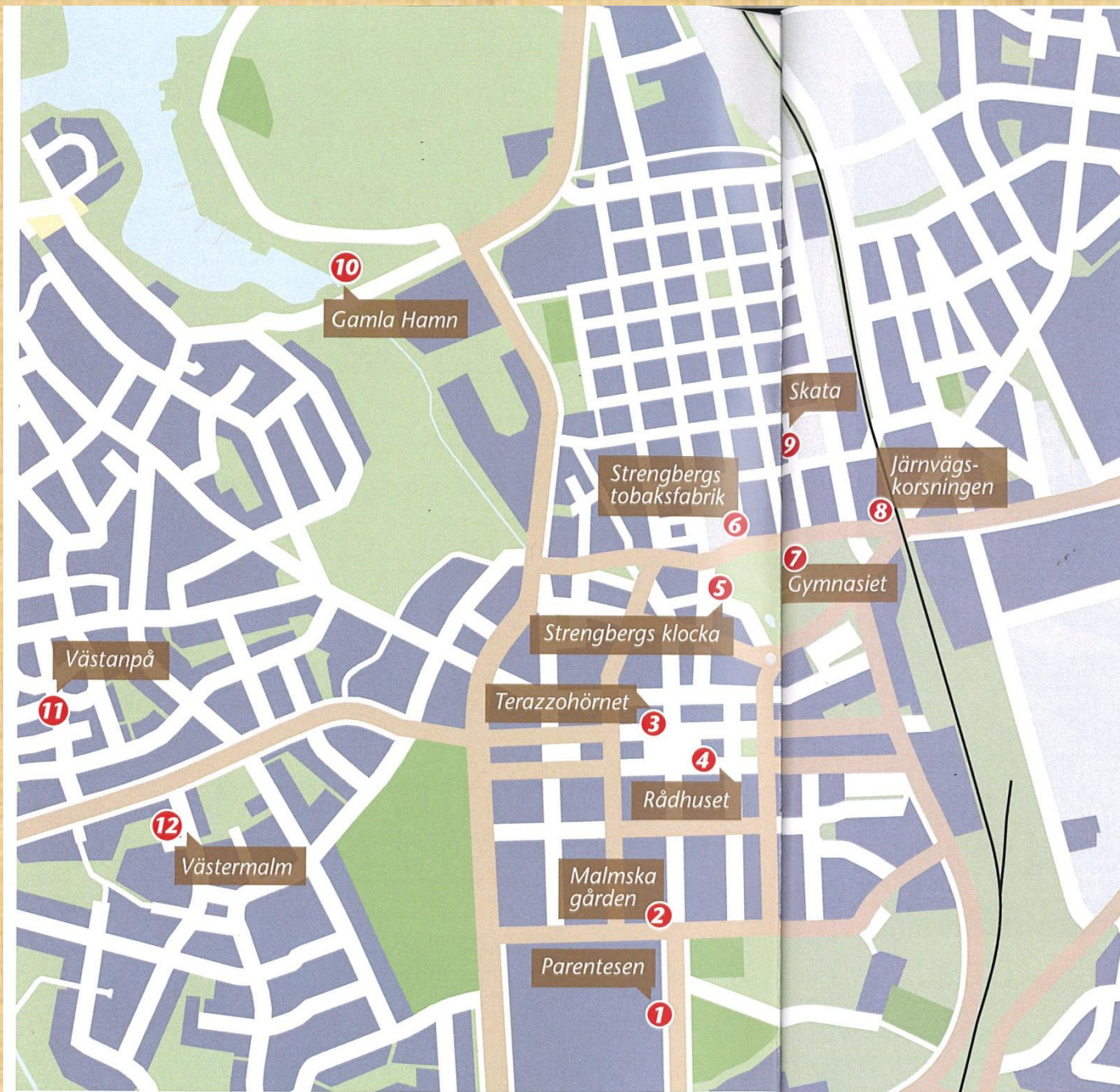
Stadsbiblioteket i Jakobstad

Pietarsaari
kirjallisuudessa

OPASTETTU KIERROS

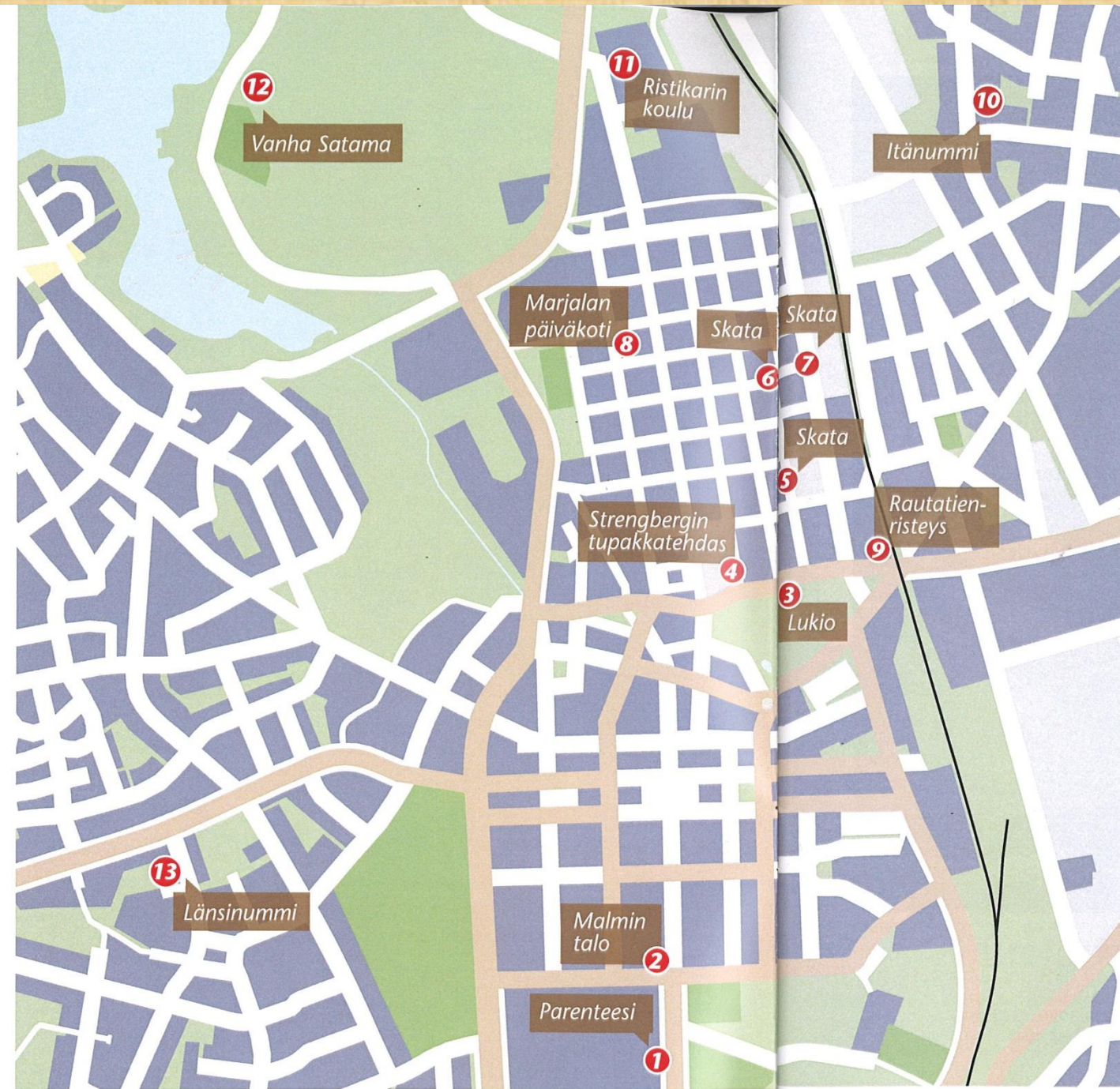
Pietarsaaren Kaupunginkirjasto

Det litterära Jakobstad

En guidetur

- 1. Parentesen**
Viktor Sund: Folkvisa
- 2. Malmska gården, Storgatan 2**
Anna Bondestam: Lågt i tak
- 3. Terrazzohörnet, Rådhusgatan 7**
Lars Sund: Natten är ännu ung
- 4. Rådhuset, Salutorget 1**
Wava Stürmer: Samtidigt
- 5. Strengbergs klocka, Alholmsgatan 8**
Lars Sund: Natten är ännu ung
- 6. Strengbergs tobaksfabrik, Skolg. 25**
Solveig Emtö: Krokushuset
- 7. Gymnasiet, Skolgatan 20**
Anna Bondestam: Klyftan
- 8. Järnvägs-korsningen, Skolgatan 9**
Lars Sund: Tre systrar och en berättare
- 9. Skata, Amerikagatan 10**
Anna Bondestam: Klyftan
- 10. Gamla hamnviken, Strandvägen 2**
Wava Stürmer: Väntansväg
- 11. Västanpå, Centralvägen**
Wava Stürmer: Det är ett helvete att måla himlar
- 12. Västermalm, Västermalmsbrinken 37**
Lars Sund: Tre systrar och en berättare

Pietarsaari kirjallisuudessa

Opastettu kierros

1. Parenteesi

Viktor Sund: *Kansanlaulu*

2. Malmin talo, Isokatu 2

Anna Bondestam: *Urhea nuoruus*

3. Lukio, Koulukatu 20

Anna Bondestam: *Kuulu*

4. Strengbergin tupakkatehdas, Koulukatu 25

Solveig Emtö: *Pihlajanmarjoja ja Krookustalo*

5. Skata, Amerikankatu 10

Anna Bondestam: *Kuulu*

6. Skata, Amerikan-/Piispankadun risteys

Kaarlo Haapanen: *Leskien kortteli*

7. Skata, Piispan-/Jaakonkadun risteys

Kaarlo Haapanen: *Leskien kortteli*

8. Marjalan päiväkoti, Alholminkatu 30

Kaarlo Haapanen: *Leskien kortteli*

9. Rautatienristeys, Koulukatu 9

Lars Sund: *Kolme sisarta ja yksi kertoja*

10. Itänummi, Kråkhölmantie 29

Tommi Liimatta: *Jeppis*

11. Ristikarin koulu, Alholminkatu 49

Tommi Liimatta: *Jeppis*

12. Vanha satama, Vanhahaminantie 12

Tommi Liimatta: *Jeppis*

13. Länsinummi, Länsinumenrinne 37

Lars Sund: *Kolme sisarta ja yksi kertoja*

1. Parenteesi

Viktor Sund: Kansanlaulu

säv. Oskar Merikanto, sanat Viktor Sund,
suom. Jussi Snellman = Samuli Johannes Snellman, 1879-1969.
Lähde: Maaseudun Nuorten Laulukirja, MNL, 1952, 150.

”
Miss' soutaen tuulessa koivut sorjat soi
ja runsaimmin ruusut loistaa,
siellä morsiuksaattomme kaunis karkeloi,
kaiku kiirien riemumme toistaa.

Siellä lapsuutemme päivät loistavimmat on,
kun käyskelemme tuttavilla teillä.
Siell' lemmenvala vannokaamme rikkomaton,
ett' aina ois rakkautta meillä.

Me lehtojen lempeitten liepehellä yöss'
siellä vannomme uskollisuutta.

Me päämme päälle pystytämme pienen mökin myös:
näin nauttikaamme onnen ihanuutta.

Nuoren runoilijan Viktor Sundin esikoisteos ilmestyi vuonna 1915, runokokoelma *Skymningsriket*. *Kansanlaulu* -runo sai siivet jo 1916 kun Oskar Merikanto sävelsi sen. Sund oli vaatimaton mies eikä itse antanut runoilleen arvoa. Eräänä syynä voi olla arvostelu joka ankarin sanoin tuomitsi koko teoksen. Kritiikki sattui syvästi Sundiin ja vaikutti koko loppuelämään, ”ikinä enää en heittäydy suden suuhun” kuului hän sanoneen.

Sundin runo herätti spekulointia samoin kuin hänen rakkauselämänsä, kenelle hän vannoi uskollisuutta ja rakkautta? Sund kielsi koskaan käyttäneensä lähteenä omia kokemuksiaan vaan pyrkiinensä kirjoittamaan kansanlaulumaisesti ja saaneensa innoitusta muista ajan kansanlauluista. Laulun ilmestyttyä laulukirjoihin siitä puuttui kokonaan kirjoittajan nimi, myöhemmässä vaiheessa tekijäksi ilmoitettiin V. Lund. Tämä tuotti suurta ärtymystä itse tekijälle Viktor Sundille.

KUUNTELETEKSTIÄ:

Viktor Sund (1891 - 1966)

Viktor Sund toimi opettajana Pietarsaaren ruotsinkielisessä kansakoulussa. Hän työskenteli myös kaupunginkirjaston ylikirjastonhoitajana ja kaupunginmuseon intendenttinä. Sund oli koko elämänsä ajan innokas runoilija mutta ainoastaan hänen esikoisteoksensa *Skymningsriket* julkaistiin kirjamuodossa.

Anna Bondestam (1907 - 1995)

Anna Bondestam on varttunut Skatan työläiskorttelissa. Suurimman osan elämästään hän asui Helsingin seudulla ja viimeiset 20 vuottaan Pietarsaassa. Uransa aikana hän kirjoitti sekä kaunokirjallisuutta että historian aihepiiriin kuuluvia teoksia.

Kaarlo Haapanen (1918 - 1999)

Kaarlo Haapanen syntyi Pietarsaassa vuonna 1918, tehdastyöläisen perheeseen joka asui Skatassa. Aikuisena hän muutti Lappiin ja myöhemmin Pirkanmaalle. Haapanen oli rakennustyöläinen, myöhemmin hänestä tuli lehtimies ja kirjailija. Haapasen Pietarsaariilogia: Leskien kortteli, Kersojen kortteli ja Kortteliympyrä kuvailee Pietarsaaren suomenkielisen työväen arkipäivää.

Solveig Emtö (s. 1927)

Solveig Emtö on koko elämänsä asunut Pietarsaassa. Hän on työskennellyt tehtaassa ja myyjänä. Romaani *Pihlajanmarjoja ja flanellia* ilmestyi ruotsiksi vuonna 1974 (*Rönnbär och flanel*), Emtön esikoisteoksena. Seuraavan romaanin jälkeen, *Krookustalo (Krokushuset* 1976), hän keskittyi kokonaan kirjoittamiseen.

Lars Sund (s. 1953)

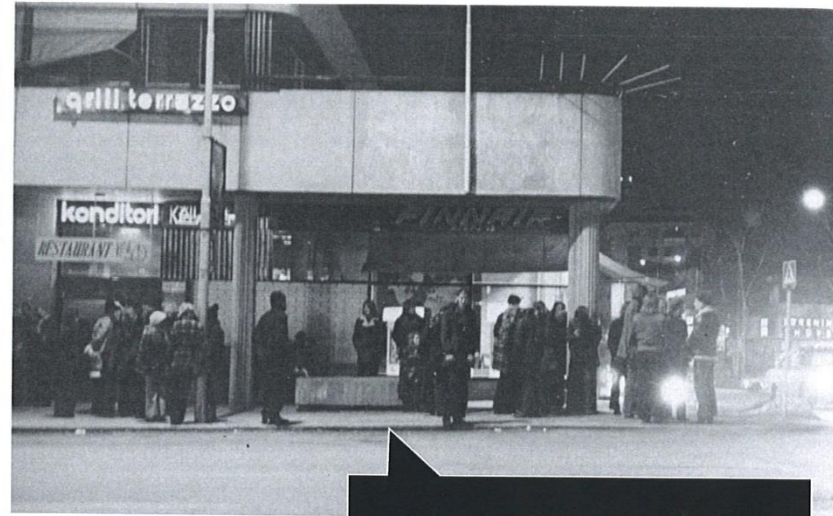
Lars Sund on varttunut Pietarsaassa ja koulun jälkeen hän lähti Turkuun opiskelemaan. Nuori opiskelija julkaisi ensimmäisen romaaninsa jo vuonna 1975. Opiskelunsa jälkeen hän muutti Uppsalaan. Vuodesta 1999 hän on toiminut täysipäiväisenä kirjailijana. Romanissaan *Kolme sisarta ja yksi kertoja* hän palaa lapsuutensa kaupunkiin.

Tommi Liimatta (s. 1976)

Tommi Liimatta on syntynyt Kemissä ja asui vuosina 1978 - 1990 Pietarsaassa. Liimatta on sarjakuvapiirtäjä ja tullut tunnetuksi Absoluuttinen Nollapiste -yhtyeen laulajana, sanoittajana ja säveltäjänä. Hänen kirjailijauransa alkoi 2000-luvulla. *Jeppis*-romaanin tapahtumat sijoittuvat 1980-luvun Pietarsaareen.

<https://litterarajakobstad.wordpress.com/>

3. Terrazzohörnet

Lars Sund: *Natten är ännu ung*, 1975

I Lars Sunds debutroman *Natten är ännu ung* för Eki Bergman en monolog om livet i "rätthålet" Jakobstad. Han hör till den första generationen ungdomar präglad av 60-talets tidstypiska rörelser, dit också uppror mot auktoriteter hörde. Han längtar bort, till vad, vet han inte riktigt, men småstadslivets inskränkthet känns kvävande. Jargongen och Ekis röst är genomgående en slang som pratades på stan ungdomar emellan då det begav sig, i skarven mellan 60- och 70-tal.

<https://pietarsaarikirjallisuudessa.wordpress.com/>

5. Skata

Anna Bondestam: *Kuilu*, 1967

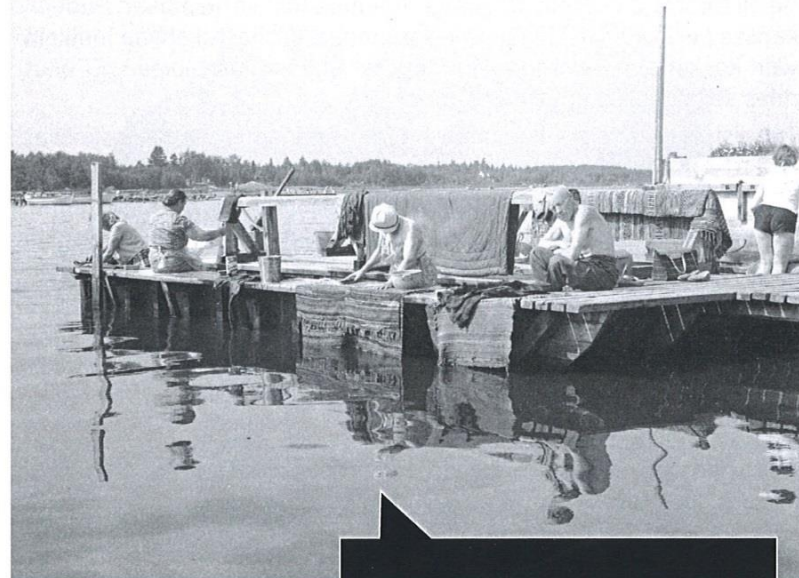
(Klyftan, 1946)

Romaanissa *Kuilu* kuvataan Skatan elämää viime vuosisadan alussa. Tupakkatehdas säätelee arkea ja 10-vuotias Rut elää turvallista elämää perheensä, isän ja äidin kanssa. Vuoden 1918 tapahtumat hämmäntävät Rutin elämää hänen aistiessaan aikuisten levottomuuden. Hän kuuntelee heidän keskustelujaan mutta ei ymmärrä kaikkea vaan täyttää aukot omalla mielikuvituksellaan. Pakokauhu iskee hiljalleen, hänen isänsä on punainen ja hän tietää että punaisia haetaan kuulusteltaviksi eivätkä kaikki palaa takaisin.

Kuilu on yksi harvoista ruotsinkielisistä kuvauksista vuoden 1918 sodan ajalta ja on tämän vuoksi tärkeä ja keskeinen suomenruotsalainen teos. Romaani julkaistiin 1946 ja siitä on otettu useita ruotsinkielisiä painoksia.

Elvi Sinervo on käännöksessään kääntänyt Skata-nimen Harakaksi, täällä käytämme kaupunginosan oikeaa nimeä Skata.

<https://pietarsaarikirjallisuudessa.wordpress.com/>

12. Vanha satama

Tommi Liimatta: Jeppis, 2014

Vanhassa satamassa pestiin mattoja meressä. Siihen aikaan oli hienoja suunnitelmia koko aluetta varten. Tommi ja Hiltka mieltivät asiaa.

Tack!

Monica Borg-Sunabacka
Stadsbiblioteket i Jakobstad / Pietarsaaren kaupunginkirjasto

- <https://www.fredrikbiblioteken.fi/jakobstad>
- <https://litterarajakobstad.wordpress.com/>
- <https://www.fredrikbiblioteken.fi/pietarsaari>
- <https://pietarsaarikirjallisuudessa.wordpress.com/>